

Asia: VN/20209/2021

Selvitys järjestöjen varainhankinnan avustamisesta ja tukemisesta valtionavustustoiminnassa

Lausunnonantajan taustatiedot

Valitse sopivin vaihtoehto

Järjestö

Selvitys ja sen teemat

1. Mitä mieltä olet järjestöjen varainhankinnan tilasta ja tulevaisuudesta? Asiaa tarkastellaan selvityksen toisessa luvussa.

Varainhankinta edellyttää ammattimaista ja suunnitelmallista toimintaa ja merkittäviä investointeja. Pienillä järjestöillä on vaikeuksia toteuttaa tuloksellista varainhankintaa merkittävien aloituskustannusten vuoksi. Tämän helpottaminen investointiavustuksin herättää kuitenkin kysymyksiä – miten sen voi toteuttaa tasapuolisesti ja kuinka varmistaa, että rahoituksella saadaan aikaan tuloksia eikä ainoastaan kasvateta alalla toimivien palveluntuottajien kysyntää. Varainhankinnassa on varmistettava mahdollisuus toimia pitkäjänteisesti, jos haluaa saada aikaan tuloksia.

Järjestöjen varainhankintaa on tärkeä kannustaa mm. selkeyttämällä valtionapuviranomaisten tulkintaa valtionavustuksen ja varainhankinnalla saadun rahoituksen yhdistämiseen ja omarahoitusosuuteen liittyen. Valtionapuviranomaisilla on tällä hetkellä mm. hyvin erilaisia tulkintoja järjestöjen omarahoitusosuuteen liittyen. Niistä jäljempänä tarkemmin.

2. Mitä havaintoja sinulla on järjestöille myönnettäviin valtionavustuksiin liittyvistä käytännöistä ja niitä koskevasta sääntelystä? Asiaa tarkastellaan selvityksen neljännessä luvussa.

Järjestöjen toiminnan kehittäminen edellyttää, että varainhankinnan tuottojen käyttöä voi suunnitella itsenäisesti ja pitkällä aikavälillä.

On tärkeää, että valtionavustuksia ja omaa varainhankintaa voi jatkossa joustavammin kohdentaa samoihin toimintoihin. Se edistää kehittämistyön vaikuttavuutta ja kannustaa laajentamaan sellaista

toimintaa, jolle on tarvetta. Joustavampi käytäntö edistäisi myös sitä, että valtionavun päättyessä järjestö pystyisi jatkamaan tai laajentamaan hanketta.

Valtioapuviranomaisen tulkinnoissa on koettu mm. seuraavanlaisia epäkohtia:

1. Avustusviranomaisen pyrkimys määritellä järjestön itse hankkimien varojen käyttöä ja kohdentamista tietyille avustuskohteelle. Valtionavustusviranomaisen ohjaus on eräissä tapauksissa ulottunut myös kunta-avustusten käytön määrittelyyn.
2. Lahjoitusvarojen kerryttäminen useamman vuoden ajalta esimerkiksi avustushankkeen laajentamiseksi tai siihen liittyvien laajemman kokeilun toteuttamiseksi rahoittamiseen ei ole mahdollista, vaan avustusviranomaisen katsoo, että avustuskohteelle saadut lahjoitukset tulisi käyttää heti.
3. Järjestön varainhankinnalla avustuskohteelle hankkimia tuloja ei hyväksytä omarahoitusosuudeksi, vaan ne katsotaan kohteen muuksi tuotoksi, joka on käytettävä ensin. Tällöin järjestö joutuu hankkimaan omarahoitusosuutta vielä lahjoitussummallekin.
4. Varainhankinnasta syntyviä kustannuksia ei saa vähentää kohdennetuista lahjoituksista.

3. Mitä asioita järjestöjen varainhankinnan avustamisessa ja tukemisessa sekä valtionavustusten myöntämisessä on otettava huomioon? Asiaa tarkastellaan selvityksen viidennessä luvussa.

Varainhankintaan tulee suhtautua kannustavasti, tulkintojen tulee kohdella eri avustuksensaajia valtionapuaviranomaisten kesken yhdenmukaisesti ja ennustettavasti. On tärkeää, että järjestöt voivat toimia ns. luottamuksen suojassa.

Jos valtionavustuksia varainhankinnan investointeihin harkitaan, tulee ottaa huomioon, että alkukustannukset ovat yleensä huomattavia ja työtä on tehtävä pitkäjänteisesti.

4. Minkälaisia vaikutuksia arvioit käsiteltävillä keinoilla olevan? Asiaa tarkastellaan selvityksen kuudennessa luvussa.

Investointiavustuksia ja mahdollisia tappiotakuita parempana ja helpommin toteutettavana ja erittäin kannatettavana ratkaisuna pidämme raportin esitystä, että avustuskohteelle tehdyn varainhankinnan kustannukset voisi vähentää kohdennetuista lahjoituksista kohtuulliseen määrään asti. Se kannustaisi hankkimaan varoja avustuskohteille ja olisi myös pienille järjestöille saavutettavissa oleva keino.

Vala ry:n lausunnossa huomautetaan, että varallisuus arviointiperusteena ei saa merkitä sitä, että varallisuus katsotaan lähtökohtaisesti negatiivisena asiana valtionavustusta myönnettäessä. Esimerkiksi testamentin antajilla on usein tahto turvata toimintaa pitkäjänteisesti ja halu luoda tärkeänä pitämälleen toiminnalle tulevaisuutta. Omaisuudesta saatava tuotto on järjestöille varainhankintaan verrattavaa pitkäaikaista tuloa, joka varmistaa toimintojen jatkuvuutta ja kykyä tehdä auttamistyötä pitkäjänteisesti.

Järjestöjen vapaaehtoistoiminta on myös pääomaa, joka tulisi ottaa huomioon avustuskriteereissä. On keskusteltu vaihtoehdosta, jonka mukaan vapaaehtoistoiminnan raportoitu määrä voitaisiin katsoa esimerkiksi avustuskohteen omarahoitusosuutena. Raportissa todetaan, ettei maksutta käyttöön saatuja resursseja voi pitää omarahoitusosuutena. Vaikka vapaaehtoistoiminnassa ei makseta palkkaa, se ei ole järjestölle maksutta käytössä oleva resurssi, koska vapaaehtoisten koordinointi koulutus ja tuki edellyttävät järjestöltä taloudellisia voimavaroja. Vapaaehtoistoiminnan merkitys monissa järjestöhankeissa on merkittävä. Tämä tulisi jollakin tavalla huomioida valtionavustuskriteereissä ja harkita myös vaihtoehto, että se voitaisiin katsoa omarahoitusosuudeksi. Vapaaehtoistoiminnan kansantaloudellisen merkityksestä tehdyn tutkimuksen mukaan vapaaehtoistyöhön käytetty euro tulee kuusinkertaisena takaisin. (J. Laasanen, 2011, Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, <http://hdl.handle.net/10138/225281>)

5. Miten järjestöjen autonomiaa pitäisi turvata ja kuinka järjestöjen toimintaedellytyksiä tulisi varmistaa valtionavustustoiminnassa? Asiaa tarkastellaan selvityksen liitteessä.

Valtionavustusta saava järjestö on tilivelvollinen ja sen tulee raportoida saamansa avustuksen käytöstä. Tämä on täysin hyväksyttävä periaate ja varmistaa avustustoiminnan läpinäkyvyyden. Raportoinnin tulee kuitenkin olla oikeasuhtaista ja tarkoituksenmukaista eikä raportointiin liittyvää hallinnollista taakkaa pitäisi entisestään lisätä. Järjestöt ovat tällä hetkellä erilaisessa asemassa raportointivelvollisuuden suhteen riippuen hallinnonalasta. Kriteerejä eri hallinnonaloilla tapahtuvan avustushallinnon kesken on syytä yhtenäistää.

Järjestön tulee voida suunnitella itse hankkimiensa varojen käyttöä ja kohdentamista ja varainhankinnasta syntyneitä kuluja pitäisi saada vähentää kohdennetuista lahjoituksista. Järjestön varainhankinnalla avustuskohteelle hankkima tulo on tärkeä jatkossa hyväksyä avustuskohteissa omarahoitusosuudeksi. Lahjoitusvarojen kerryttäminen useamman vuoden ajalta esimerkiksi avustushankkeen laajentamiseksi tai siihen liittyvien laajemman kokeilun toteuttamiseksi tulee olla mahdollista. Se lisäisi hanketoiminnan vaikuttavuutta ja edistäisi kehitetyn toiminnan juurruttamista.

Valtionavustustoiminnan kehittäminen

Anna yleistä palautetta selvityksestä tai kommentoi järjestöjä koskevan valtionavustustoiminnan kehittämistä ja yhdenmukaistamista.

Kiitämme lausuntokyselyn taustaksi laaditusta Järjestöjen varainhankinnan avustaminen ja tukeminen valtionavustustoiminnassa -raportista sekä lausuntokyselystä, jossa on mahdollisuus laajemmin esittää näkemyksiä aiheesta.

Poutanen Leena
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Kallioma Milla
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry